

कण्वो घौरः। वरुणमित्रार्यमणः, ४-६ आदित्याः। गायत्री।

यं रक्षन्ति प्रचेतसो वरुणो मित्रो अर्यमा। नू चित्स दभ्यते जनः ॥ १ ॥०४१ ॥०१

वरुणः- ऋताधिदेवता। मित्रः- प्रेमाधिदेवता। अर्यमा- दानाधिदेवता। प्रचेतसः- प्रकृष्टचेतनाः।
यम्। रक्षन्ति- पालयन्ति। नु चित्- क्षिप्रमेव। स जनः। दभ्यते- शत्रुजिद्भवति। दम्भु दम्भे ॥१ ॥

यं बाहुतेव पिप्रति पान्ति मर्त्यं रिषः। अरिष्ट सर्व एधते ॥ १ ॥०४१ ॥०२

यं मर्त्यं- यं मनुष्यम्। बाहुतेव- संहननभुजबलाभ्यामिव। पिप्रति- पूरयन्ति। पृ पालनपूरणयोः।
रिषः- हिंसातः। पान्ति- रक्षन्ति। सः। अरिष्टः- अहिंसितः। सर्वः- आत्मैव सर्वमिति जानन्।
एधते- वर्धते ॥२ ॥

वि दुर्गा वि द्विष पुरो घ्नन्ति राजान एषाम्। नयन्ति दुरिता तिरः ॥ १ ॥०४१ ॥०३

राजानः- दीप्तिमन्तो वरुणादयः। एषाम्- उपासकानाम्। पुरः- पुरस्तादेव। समक्षमेव। दुर्गा-
बन्धनानि। वि घ्नन्ति- विशेषेण नाशयन्ति। द्विषः- द्वेषभावनामपि। वि घ्नन्ति। दुरिता- पापानि।
तिरो नयन्ति- तिरोभावं प्रापयन्ति ॥३ ॥

सुगः पन्था अनृक्षर आदित्यास ऋतं यते। नात्रावखादो अस्ति वः ॥ १ ॥०४१ ॥०४

आदित्यासः- अखण्डप्रकृतिजाः। ऋतम्- प्रकृतिनियत्यात्मकसत्यम् प्रति। यते- गच्छते।
अनृक्षरः- अकण्टकः। सुगः- सुगमः। पन्थाः- मार्गः। अस्ति। वः- युष्माकम्। अवखादः-
दुर्भोगः सुखादिदुःखनिधनात्मकः कोपि। अत्र नास्ति ॥४ ॥

यं यज्ञं नयथा नर आदित्या ऋजुना पथा। प्र वः स धीतये नशत् ॥ १ ॥०४१ ॥०५

नरः- नेतारः । आदित्याः- अखण्डप्रकृतिजाः । यं यज्ञम्- पूजां सङ्गतिकरणं दानं वा । ऋजुना पथा-
आर्जवमार्गेण । नयथ । सः । वः- युष्माकम् । धीतये- धारणायै । नशत्- प्राप्नोतु ॥५ ॥

स रत्नं मर्त्यो वसु विश्वं तोकमुत त्मना। अच्छा गच्छत्यस्तृतः ॥ १ ॥०४१ ॥०६

स मर्त्यः- तादृशो मनुष्यः । अस्तृतः- अहिंसितः । रत्नम्- रमणीयम् । विश्वम्- सर्वम् । वसु-
धनम् । उत- अपि च । तोकम्- सन्ततिम् । त्मना- आत्मना । गच्छति ॥६ ॥

कथा राधाम सखाय स्तोमं मित्रस्यार्यम्णः। महि प्सरो वरुणस्य ॥ १ ॥०४१ ॥०७

सखायः- मित्रभूता उपासकाः । कथा- केन प्रकारेण । मित्रस्य- स्नेहाधिदैवतस्य । अर्यम्णः-
दानाधिदैवतस्य । वरुणस्य- ऋताधिदैवतस्य । महि- पूज्यम् । मह पूजायाम् । प्सरः-
सुभोगमयम् । प्सा भक्षणे । स्तोमम्- मन्त्रम् । राधाम- सम्यक् साधयाम । राध संसिद्धौ ॥७ ॥

मा वो घ्नन्तं मा शपन्तं प्रति वोचे देवयन्तम्। सुमैरिद्वि आ विवासे ॥ १ ॥०४१ ॥०८

देवयन्तम्- दैवकामं तदर्थं यतमानं माम् । घ्नन्तम्- हिंसन्तम् प्रति । वः- युष्माकम् । मा प्रति वोचे ।
शपन्तं प्रति । मा प्रति वोचे- न प्रतिशपामि । न प्रतिहन्मि । किन्तु । वः- युष्मानेव । सुमैः-
सुखभूतचित्तभावनाभिः । तेषां सौमनस्यं प्रार्थयमानः । आ विवासे- परिचरामि ॥८ ॥

चतुरश्रिददमानाद्विभीयादा निर्धातोः। न दुरुक्ताय स्पृहयेत् ॥ १ ॥०४१ ॥०९

चतुरः- चतुःसंख्याकान् कपर्दकान्। ददमानात्- ददतः। अक्षक्रीडायामस्मान् प्रवर्तयितुः।

निधातोः- धारकात्। स्वयमेव प्रवृत्तात्। बिभीयात्- भीतिं प्राप्नुयात्। तद्वत्। दुरुक्तादपि। तस्मात्।

दुरुक्ताय न स्पृहयेत् ॥९॥

Dr. Rangraji